

בפֿלל? תלמוד לומר: "בְּקָר וְצֹאן". מן הַבְּהֵמָה • ולא בְּלֵה, להוציא את הַרֹבֵעַ וְאֵת הַנֶּרְבַּע. מן הַבְּקָר • להוציא את הַנֶּעֱבֵד. מן הַצֹּאן • להוציא את הַמִּקְצָה. ומן הַצֹּאן • להוציא את הַנוֹגֵחַ שֶׁהֵמִית. כִּשְׁהוּא אוֹמֵר לְמִטָּה מִן הָעֵנָן "מן הַבְּקָר",

שֶׁאֵין תלמוד לומר, להוציא את הַטְּרֵפָה. תְּקַרְיָבוּ • מלמד ששנים מתנדבים עולה בשתפות. קָרְבָנֶכֶם • מלמד שהיא באה נדבת צבור, היא עולת קיץ המזבח, הבאה מן המותרות.

כלי יקר – עזר והדר

בשני דברים אשר בהם נכשלו קין והבל שהיו ראשונים בהקרבת קרבן. כי קין נכשל במה שהביא מן הפחות והגרוע והוא זרע פשתן (תנחומא בראשית ט), ו"החטאים בנפשם" צריכין להביא נפש הבהמה תמורת נפשם, ובדחק התיר הקדוש ברור הוא לעני להביא מנחה שאין בה נפש ומעלה עליו כאלו הקריב נפשו כמו שפרש רש"י על פסוק "ונפש כי תקריב מנחה" (להלן ב א). והבל אף על פי שהביא "מבכרות צאנו" (בראשית ד), מקל מקום לא טוב עשה שלא נתעורר אל הקרבן מעצמו ולא נודרו למצוה זו מעצמו, רק אחר שראה שהקריב קין קרבן אז נתקנא בו, "והבל הביא גם הוא" (שם) להשוות עצמו אליו, כמבאר למעלה פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית (שם פסוק ו):

על כן אמר אדם כי יקריב מכם לשון יחיד, לומר לה שהמקריב יהיה באדם הראשון בקרבנו שהיה יחיד בעולם, וכשם שמזה הצד היה נצול מן הגול שהיה יחיד והיה הכל שלו ראה רש"י, כך מזה הצד היה נצול מן הדבר שנכשל בו הבל, כי מצד שהיה יחיד בעולם ודאי נתעורר אל הקרבן מעצמו ולא מצד שראה אחרים עושין. ועל זה אמר אדם, בְּשִׁיחָהּ בְּאָדָם הָרֵאשֹׁן, כי יקריב מכם, שתהיה ההקרבה מכם ולא מזולתכם, כי מכם וככם יבוא ההתעוררות אל המקריב, והוּ **קָרְבָן לַה'**, כי ודאי אין בנַתָּה כי אם לָשֶׁם ה', לְאִפְקֵי מִי שאינו נתעורר מעצמו והוּ **אֵינוֹ מְכֹס** וְאֵינוֹ קָרְבָן לַה', אינו מְכֹס שְׁהָרִי הַהֲתַעֲוֹרוֹת בָּא לוֹ מֵאַחֵרִים וְלֹא מְכֹס מִמִּקְרִיב הַקָּרְבָן עֲצָמוֹ, וְאֵינוֹ קָרְבָן לַה' כי כל מה שהוא "קנאת איש מרעהו" אינו עושה כי אם להתהדר עצמו בפני הבריות, ונמצא שאינו קרבן לָשֶׁם ה' כי אם לָשֶׁם הַבְּרִיּוֹת. והוּ שֶׁאֲמָרוּ (שבת כח) שוֹר

שהקריב אדם הראשון קרן אחת היה לו במצחו, לכך נודמן לו שור בעל קרן אחת, כי היה דומה אל האדם שהיה קרן אחד, רצה לומר שהיה יחיד בעולם ולא גול משום אדם, ולא נתעורר משום אדם כי אם מעצמו דהיינו מכם, על כן עלה קרבנו לרצון. נמצא ש**קָרְבָן לַה'** הפסיק הענין: ו**אֲחֵר** כִּי אָמַר מִן הַבְּהֵמָה וְגו', להוציא זרע פשתן, אלא יעשה כהבל שהביא מבכרות צאנו, ומה שאמר **תְּקַרְיָבוּ קָרְבָנֶכֶם**, הינו מחלביהו החלק המבחר שאדם בוחר לעצמו הנקרא קרבנכם, אותו תקריב לגבוה. ונקט **קָרְבָנֶכֶם** לשון רבים, כפרוש רש"י לומר "ששנים מקריבין בהמה":

ו**יִשׂ** אוֹמְרִים, אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם, מגופו ממש על ידי צומות ירוח נשברה, והוּ **קָרְבָן לַה'** וחלק גבוה לבד, אָמְנָם מִה שֶׁאֲתֵם מִקְרִיבִים מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר והוּ **קָרְבָנֶכֶם**, כי אתם האוכלים מזבחי שלמיכם הפהנים והבעלים, לכך נקט 'קרבנכם' לשון רבים כי אינו חלק אלוה לבד: **אָדָם כִּי יִקְרִיב**, פרש רש"י 'בְּקָרְבָנוֹת נִדְבָה דְּבַר הָעֵנָן, אָדָם לְמָה נֹאמֵר, מִה אָדָם לֹא הִקְרִיב מִן הַגּוֹל' כו'. עשה רש"י תחלה פרוש על **כִּי יִקְרִיב** ואחר כך על מלת **אָדָם**, לפי שמתחלה לא קשה 'אדם למה נאמר', שהרי יש לומר שבא למעט האמות שאינן קרויין אדם (בבמות סא) שאין מקבלין מהם קרבן חובה. אָבֵל עָבָשׁוּ שֶׁנֹּאמַר **כִּי יִקְרִיב** המורה על שבקרבן נדבה הוא מדבר, ואָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְיִלְ (נדר סב) "אִישׁ אִישׁ" (להלן כב יח) לרבות הגוים שנוֹדְרִים נְדָרִים וְנִדְבוֹת כִּי־שְׂרָאֵל, אם כן 'אדם למה נאמר', אלא למה אדם לא הקריב מן הגול: וְלִשׁוֹן מִן הַגּוֹל, צָרִיךְ פְּרוֹשׁ, כִּי הָיָה לוֹ לומר לא הקריב דבר גול.

ונראה שדעת רש"י הוא, לפי שאין דרך העולם שילך ויגול בהמה ויקריב אותה לגבוה, כי אָטוּ בְּשׁוֹפְטֵי עֲסָקִינָן (ע"פ ב"מ מזא), ו"מי פתי יסור" לעשות עברה בדי שיעשה בה מצוה כשאין לו הנאה מן העברה. אָמְנָם זְהוּ בְּנִמְצָא שִׁיגוֹל הָאָדָם מִמּוֹן הַרְבֵּה או יעשה עול בהרבה ממון, וְיִלְךְ וְיִתֵּן קֶצֶת מִן אוֹתוֹ מִמּוֹן הַגּוֹל לְצַדִּיקָה או לְקָרְבָן, בְּמִזְמוֹת זו אֲשֶׁר חָשַׁב שְׁבִיחָה יְהִיָּה לוֹ כִּפֹּר עַל הַמּוֹתֵר שְׁבִיחוֹ. וְהוּ לְשׁוֹן מִן הַגּוֹל, לֹא בָלוּ, כְּדִרְךְ שֶׁדָּרְשׁוּ (תמורה כח) מִן הַבְּהֵמָה וְלֹא בְּלֵה:

ו**מִצִּיּוֹנוֹ** שֶׁפָּרָשָׁה זו תחלתה ואמצעיתה וסופה אזורה על הגול, תחלתה **אָדָם כִּי יִקְרִיב**, אָמְצֵעִיתָה "וְהִסִּיר אֶת מִקְרָאתוֹ בְּנִצְתָהּ" (פסוק טו) לפי שהעוף נזון מן הגול (ויקרא ג ד), וסופה שֶׁנֹּאמַר (להלן ה כג) "והשיב את הגולה". לפי שהקרבן והגול הם שני הפכים, כי הקרבן מקריב השכינה והגול מרחיקה, שֶׁנֹּאמַר (תהלים יב ו) "משד עניים וגו' עתה אָקוּם וְאֵמַר הִי"

וגו' (ראה סנהדרין ז): **יעוד** שהמקריב בהמתו כאלו הקריב נפשו, כי ממונו של אדם כנפשו דמי, כי בנפשו גביא לחמו, וכמו שֶׁנֹּאמַר (דברים כו ו) "כי נפש הוא חבל", וכתוב (משלי כב כ) "וקבע את קבציהם נפשי", ומקצת נפש ככלו. אָבֵל הַמִּקְרִיב בְּהֵמָה גּוֹלָה שֶׁלֹא עִמַל בָּהּ וְלֹא חָלָה יָדוּ בָּהּ, אִיךְ תִּהְיֶה תְּמוּדָה לְנַפְשׁוֹ:

מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן. "הנה מקום אתי למצא דברי חפץ" וטעם על כל חלוקי הקרבנות הבאים לכפרה, כי כהן משוח וסנהדרין קרבנם פר, וקרבן יחיד כשב או עז (להלן פק ד), ובְּעוֹלָה וְיִוֵּרֵד הַדֵּל מִבֵּיא "שְׁתֵּי תָרִים" (להלן ה ז), ובְּדִלֵי דְלוֹת "עֲשִׂירֵת הָאֶפֶה טֹלֵת" (שם פסוק יא). לפי שכל חוטא ורַב מְרֵי דוֹמָה בְּאֵלוּ